

1. Соціалізація цуценят. 2 серпня 2022 р. веб-сайт. URL: <https://www.royalcanin.com/ua/dogs/puppy/socialization-of-puppies> (дата звернення: 19.10.2023)
2. Критичні періоди розвитку. 30 березня 2023 р. веб-сайт. URL: <https://malinois.com.ua/p2023/03/30/puppies-socialization> (дата звернення: 21.10.2023)
3. Собака з притулку: що треба знати і як підготуватися. 23 січня 2022 р. веб-сайт. URL: <https://rubryka.com/article/dog-from-shelter/> (дата звернення: 21.10.2023)
4. How to Help A Dog That's Missed Early Socialization. 27 січня 2019 р. веб-сайт. URL: <https://www.preventivevet.com/dogs/how-to-help-adult-dog-with-socialization> (дата звернення: 24.10.2023)
5. Puppy Socialization Mistakes: 10 Things to Avoid. 25 червня 2019 р. веб-сайт. URL: <https://happyoodles.com/2019/07/puppy-socialization-mistakes/> (дата звернення: 30.10.2023)

УДК 2.636.2.083:614.9

ДОБРОБУТ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ

Новак А.В. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти 2 курсу
Пушкар Т. Д., канд. с.-г. наук., доцент, t_pushkar@ukr.net

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна

Вступ. У Європейському Союзі немає законодавства щодо добробуту тварин, окрім телят. Однак деякі країни-члени, такі як Швеція, включають всю велику рогату худобу до свого національного законодавства та ще й запровадила декілька вимог, що зосереджуються на зовнішньому вигляді тварини, зазначено, що «тварини повинні утримуватися в достатній чистоті» [2].

Чистота важлива для здоров'я та добробуту великої рогатої худоби, а також для рентабельності ферми, оскільки бруд підвищує ризик захворювання тварин і може поставити під загрозу виробництво молока та м'яса.

Чистота корів важлива для забезпечення гігієнічного виробництва молока та гарного добробуту молочних корів, для підтримки здоров'я вимені корів у стаді. Порушення гігієни утримання корів, що призводить до забруднення вим'я, створює ризик маститу [1-3]. Крім того, брудна та волога шерсть тварини, втрачає частину своєї ізоляційної здатності, що призводить до труднощів з терморегуляцією.

Отже, для підтримки теплового комфорту потрібно більше енергії, а тваринам потрібно більше корму, щоб підтримувати темпи росту та продуктивності. І як наслідок, бруд сам по собі є серйозною проблемою добробуту, оскільки сеча та гній можуть викликати хвороби шкіри та дерматит. Також, корови в брудних стійлах частіше страждають від травм скакального суглоба, які можуть призвести до кульгавості [2]. Тому важливо не недооцінювати вплив гігієни ферми та чистоти тварин на добробут тварин.

Причини забруднення великої рогатої худоби, ймовірно, багатофакторні і можуть бути залучені кілька факторів ризику, наприклад, тип підлоги та підстилки, системи утримання, температури та вологості, щільність посадки, а також недоліки в гігієні утримання тварин. Брудна худоба є загальною проблемою добробуту у багатьох країнах, тому дивно, що мало відомо про профілактику.

Проводячи оцінку сумісного утримання різних тварин на фермах невеликої потужності, ряд вчених прийшли до висновку, що на підприємстві не завжди вдається досягти задовільних гігієнічних вимог до утримання тварин. Широке застосування прив'язного способу утримання корів у стійлах, викликає значні зміни клінічного стану тварин, що в свою чергу знижує термін продуктивного використання тварин, підвищує їх захворюваність, зменшує молочну продуктивність [1].

Мета полягає у тому, щоб дослідити наявність брудної худоби на тваринницькій фермі а також оцінити щодо причин бруду та ключових факторів утримувати тварин у чистоті.

Результати дослідження. Під час дослідження особливу увагу приділяли чистоті тварин. Серед загального поголів'я тварин у господарстві зафіксували значну кількість голів великої рогатої худоби, які вважалися брудними. Щоб підтвердити свої оцінки на фермі, склали письмовий документ, який описував оцінки різних вимог і ситуацій. Різні види забруднень мають різні рівні наслідків. Бруд класифікується як менш серйозна форма забруднення, ніж гній і сеча, висохлі в шерсті. Визначення «достатньо чистих» згідно з настановами полягає в тому, що «тварини, які утримуються таким чином, що гній, сеча та іноді бруд не прилипають і не висихають на їхніх тілах», ще тварина має бути оцінена як «недостатньо чиста», якщо ця тварина піддається або ризикує піддатися стражданням, хворобам або ненормальній поведінці».

Під час дослідження добробуту тварин на фермі були виявлені причини, забрудненості тварин. Можна назвати декілька причин:

- поведінка окремих тварин у виборі місця для лежання;
- погані погодні умови, особливо коли тварини утримувалися, переважно, на відкритому повітрі;
- годівля, наприклад, раптова заміна корму, що спричиняла діарею у деяких тварин, що ускладнювало утримання тварин у чистоті.

Це дослідження показало, що забруднення великої рогатої худоби все ще є частою формою недотримання правил добробуту тварин на фермі. У цьому дослідженні кількість брудних тварин становила майже 50%. Однак дані не показують, чи існували відмінності між різними категоріями тварин, наприклад, дійними коровами та сухостійними коровами.

Як згадувалося вище, бруд є проблемою добробуту не лише у нашій країні, а й в інших країнах. Більшість країн не мають особливих правил поводження з тваринами для великої рогатої худоби та не встановлюють особливих вимог до зовнішнього вигляду окремих тварин, тобто заходів щодо тварин. Це може бути однією з причин, чому цьому питанню добробуту приділяється так мало уваги, оскільки жодних порушень не відбувається, якщо таких вимог немає в нормативних актах. Однак є країни, які мають національне законодавство, яке вимагає, щоб тварини мали доступ до сухих і чистих місць для лежання. Вимога ресурсів, яка тісно пов'язана з чистотою тварин.

Брудній худобі все ще приділяється мало уваги в галузі, незважаючи на те, що вона впливає на прибутковість ферми. З точки зору галузі це питання не вважалось важливим на сьогоднішній день.

Таким чином, під час дослідження добробуту тварин, вони не повинні бути ідеально чистими, а «достатньо чистими».

Це дослідження показало, що оцінки добробуту тварин можуть бути досить суб'єктивними.

У цьому дослідженні тваринники, у яких була брудна худоба, вказували на різні процедури догляду, такі як недостатнє підстригання та догляд за шерстю, недостатнє очищення місць для лежання чи вигулів, а також відсутність підстилки.

Доведено, що достатній рівень персоналу, дотримання правил догляду, суха підстилка та добре здоров'я є ключовими факторами утримання чистих тварин.

Висновки. Дослідження показали, що до проблеми брудної худоби слід ставитися дуже серйозно. Брудна худоба може бути показником того, що тварини не мають відповідної сухої підстилки, що може призвести до проблем шкіри, пов'язаних із добробутом тварин, і більшої поширеності захворювань вим'я на мастит. Таким чином, забруднення великої рогатої худоби є негативним економічним фактором, а також може бути показником поганого загального здоров'я стада.

Список використаних джерел

1. Яремчук О. С., Варпиховський Р. Л. Санітарно-гігієнічна оцінка умов вирощування нетелів за різних способів утримання ремонтних телиць : монографія. Вінниця : РВВ ВНАУ, 2019. 180 с.
2. Swedish Board of Agriculture. *Djurskyddskontrollen 2019 En Redovisning Av Länsstyrelsernas Arbete [The Official Animal Welfare Control 2019 The Work of the County Administrative Boards]* Swedish Board of Agriculture; Jönköping, Sweden: 2020. pp. 1-82.
3. Keeling L.J. An analysis of animal-based versus resource-based comments in official animal welfare inspection reports from organic and conventional farms in Sweden. *Anim. Welf.* 2009;18:391-397.

УДК 636.52/58:636.082:591.044:591.111

НЕСПЕЦИФІЧНА РЕАКТИВНІСТЬ ОРГАНІЗМУ КУРЕЙ ЗА ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНОГО ПОДРАЗНИКУ

Осадча Юлія Василівна, доцент, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри біології тварин, e-mail: seledat@ukr.net

Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ, Україна

Величина угруповання курей є одним з ключових подразників, що впливає на добробут птиці [5]. Особливо це важливо для курей, які еволюційно у природному середовищі мешкають значно меншими угрупованнями, ніж за їх утримання для промислового виробництва яєць [2]. За цього конкретні параметри величини угруповання курей за їх промислового утримання не визначені у вітчизняних [1] та іноземних промислових настановах [3,4]. Встановлено лише обмеження щодо найменшої величини угруповання курей в клітці – не менше 7 голів [3].

Величина угруповання курей може спричиняти у них соціальний стрес та позначатися на стані організму птиці. Вплив соціального подразнику на фізіологічний стан організму курей досліджувався на птиці різних порід та кросів, а також за використання різних способів утримання, що унеможлиблює порівняння отриманих результатів. Тому актуальним є вивчення впливу соціального подразнику на фізіологічний стан організму курей за аналогічних умов утримання, що і було метою даної роботи.

Для вивчення впливу на організм курей соціального подразнику, зумовленого величиною їх угруповання, в умовах птахокомплексу було сформовано 4 групи курей, кожна з яких утримували угрупованнями різної величини. Величина угруповання курей у 1-й групі становила 93 гол., 2-й групі – 52 гол., 3-й – 17 гол. та 4-й – 9 гол. У всіх групах курей утримували за однакової щільності – 23,0 гол./м². Для дослідження біохімічних параметрів крові у курей віком 18 та 52 тижні відбирали по 30 проб крові. Клінічні визначення проводили в лабораторії «Бальд» (сертифікат №LB/02/2016) на біохімічному аналізаторі BioChem FC-360 (Hightechnology Inc.).

Результати досліджень показали, що вплив соціального подразнику позначився на деяких біохімічних параметрах сироватки крові курей. Зокрема, спостерігалось підвищення концентрації глюкози та креатиніну з посиленням соціального подразнику. Так, концентрація зазначених компонентів у сироватці крові курей, яких утримували за величини угруповання 93–17 голів перебувала в межах референтних значень, тоді як за посилення подразнику, шляхом зменшення угруповання до 9 голів, концентрація глюкози вже перевищувала референтні значення на 3,6 %. Крім того, концентрація глюкози у сироватці крові курей, яких утримували за розміру групи 9 голів, була вищою на 61,3 % (p<0,001), 66,0 % (p<0,001) та 50,0